

(м. Житомир)

**ІСТОРИК І ПЕДАГОГ ГРОМЕНКО ІВАН ЄЛИСЕЙОВИЧ
(ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Загальновідомо, що від учителя, в широкому розумінні слова, залежить багато, якщо не все, у формуванні фахових, ділових та людських якостей майбутніх спеціалістів. І в цьому відношенні

студентам і молодим викладачам нашого Житомирського університету, якому вже виповнилося 95 років, поталанило.

За його майже столітню історію студентів навчали фаху і життєвої мудрості десятки і десятки докторів та кандидатів наук, відомих далеко за межами нашої області як своїм науковим доробком, глибокими знаннями навчальних дисциплін, так і педагогічною майстерністю.

Вважаємо почесним обов'язком нині ще працюючих колег збирати найповніші дані про тих, хто вже пішов у вічність, пропрацювавши в Житомирському університеті десятки років.

І це вдається. Варто зазначити, що вже є великий науковий доробок з історії нашого університету та про його яскравих особистостей [2].

Надзвичайно цінними для вивчення історії вишу є цикли спогадів наших ветеранів. У них йдеться і про конкретні події в університеті і, що не менш важливо, бачимо особистий погляд на минувшину цього закладу. І цю благородну роботу варто продовжувати [3].

Метою даної статті є аналіз життєвого шляху, наукової, педагогічної та громадської діяльності кандидата історичних наук, доцента Івана Єлисеєвича Громенка, адже він працював у нашому виші 20 років (1971-1991 рр.). Він і сьогодні для тих, хто його знав: викладачів та колишніх студентів, є взірцем високої фаховості, ерудиції, людяності і громадянського обов'язку.

Народився Іван Єлисеєвич Громенко 12 лютого 1915 р. в селі Новоданилівка Якимівського району Запорізької області. Селянська родина складалася з батьків та п'ятнадцяти дітей [1, арк. 2]. Щоденна тяжка праця була відома Івану з дитинства. Він брав приклад із старших, адже був тринадцятий серед братів та сестер.

В 1931 р. Іван успішно закінчив сім класів школи і поїхав на Донбас до двох старших братів, які там працювали. Вступив до поширеної тоді в СРСР школи фабрично-заводського навчання при Горлівському машинобудівному заводі і отримав у 1933 р. професію токаря по металу [1, арк. 2а, 8].

Восени 1933 р. Іван вступив до Мелітопольського педінституту на історичний факультет, потім разом зі студентами в результаті реорганізації спочатку був переведений до Миколаєва, а пізніше - до Ворошиловграда (тепер місто Луганськ), де і отримав влітку 1937 р. диплом вчителя історії [1, арк. 4].

Почавши працювати вчителем історії середньої школи в м. Ногайськ Приморського району Ворошиловградської області, в грудні цього ж року був призваний до лав Червоної Армії.

Демобілізувавшись після річної військової служби, з жовтня 1934 р. Іван Єлисеєвич продовжив працювати вчителем історії, а потім

завідуючим навчальною частиною середньої школи м. Ногайськ [1, арк. 2а].

В роки Великої Вітчизняної війни і. Громенко у вересні 1941 р. був евакуйований (за станом здоров'я його не взяли на фронт). Спочатку працював у партійних органах Сталінградської, а пізніше Західно-Казахстанської областей [1, арк. 4а, 23, 24].

Після визволення України Іван Єлисеєвич повертається в рідні краї. Працював пропагандистом в Приморському районі Запорізької області, а з лютого 1945 р. до листопада 1946 р. рішенням центральних партійних органів був направлений в Рівненську область керівником лекторської групи обкому партії.

В 1946-1948 рр. Громенко навчався в Республіканській партійній школі на відділі міжнародних відносин і закінчив навчання з відзнакою [1, арк. 3, 9]; [4, с 36-37].

Далі життєвий шлях Громенка І.Є. пов'язаний з роботою у вищій школі. На початку жовтня 1950 р. він стає викладачем, а згодом - заступником директора Рівненського педагогічного інституту; з серпня 1950 р. - викладачем історії Житомирського інституту іноземних мов [1, арк. 5, 13].

З вересня 1953 р. вчений розпочав працювати в Бердичівському учительському інституті [1, арк. 6]. Директором інституту в той час був Лисак Мефодій Степанович, який пізніше тривалий час викладав філософію в нашому виші.

Плідна праця в Бердичеві (викладачем, зав. кафедрою суспільних дисциплін) тривала до 1971 р. В той час Бердичівський педагогічний інститут було ліквідовано, і провідні викладачі, зокрема і ректор Петляк Ф. А., Громенко І.Є. та ін. були переведені до Житомирського державного педагогічного інституту ім. І. Франка [1, арк. 31].

До виходу на пенсію в 1991 р. І.Є. Громенко працював доцентом кафедри історії ЖДУ ім. І. Франка.

Моє особисте знайомство з І.Є. Громенком розпочалося в листопаді 1978 р. На кафедрі історії тоді зібралася ціла гроно знаних в області істориків, лекторів, ветеранів педагогічної ниви. Це - П.П. Москвін, М.І. Лавринович, Ф.А. Петляк, О.М. Іващенко, М.С. Бовсунівський. І серед них поважне місце займав І.Є. Громенко.

Ми, молоді колеги, охоче ходили на його лекції, семінарські заняття, що проходили з великою майстерністю, вмінням вимагати і в той же час бути доброзичливим до студентів.

Талановитий оповідач історичних подій ХХ століття і взагалі житейських історій, пропагандист здорового способу життя, він викликав повагу і прагнення його наслідувати.

Не бачив, щоб він підвищував голос, чи роздратовано говорив з колегами та студентами.

В ці роки І.Є. Громенко продовжував наукову роботу. Ще в 1963 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію присвячену проблемам українського села в умовах нової економічної політики, і невдовзі отримав наукове звання доцента. Наукове вивчення і осмислення проблем українського села, забезпечення народу продовольством були провідними в його творчому доробку.

Вчений видав більше 40 наукових публікацій, в тому числі об'ємні наукові розвідки про Бердичів та Бердичівський район в багатотомному виданні «Історія міст і сіл УРСР».

Громенко І.Є. мав численні урядові та університетські відзнаки. Серед них орден «Знак Пошани», багато медалей, грамот. Мав звання «Відмінник освіти УРСР».

Іван Єлисеєвич досконало знав французьку мову. Чудово малював, хоча і не хизувався цим талантом.

Звичайно, у своїх відносинах з Іваном Єлисеєвичем ми завжди пам'ятали про субординацію, про різницю у віці і життєвому досвіді. Молодші колеги набиралися досвіду розмовляти зі студентами, не ображаючи їх людську гідність і, в той же час, вимагаючи виконання поставлених завдань.

На початку 90-х років вже минулого століття Іван Єлисеєвич, хоча мав ще здоров'я, і фізичне, і духовне, сказав, що вирішив повністю залишити роботу. Це теж, вважаю, надзвичайно зважений крок: гідно і вчасно завершити багаторічну викладацьку дистанцію.

Після виходу на пенсію через деякий час Іван Єлисеєвич повернувся до Бердичева, де продовжував займатися громадськими справами.

Згадую святкування в 2005 р. 90-річчя вченого. Це був ювілей для всього міста. Вшановувати його прийшли перші особи Бердичева. Була делегація і від нашого вишу: доценти Петляк Ф.А., Пугай М.Є., Кузьмін О.С., і автор цих рядків. Ювіляр був повний сил, жартував, згадував прожиті роки. Був у шанобливому оточенні дітей, внуків і правнуків. Члени нашої кафедри відвідали Івана Єлисеєвича ще раз кілька років потому. Нас зустріли на скромній квартирі, біля залізничного вокзалу, було радісно і в той же час трохи сумно.

Помер Іван Єлисеєвич 3 травня 2011 року і похований на Бердичівському кладовищі.

І наостанок. Кілька разів у складній виробничій ситуації на кафедрі (а де їх не буває) Іван Єлисеєвич повторяв: «Не слід драматизувати ситуацію», даючи цим само надію на оптимальне її вирішення. Варто і нам задуматися над цими словами.

Я хотів би, щоб пам'ять про Громенка І.Є. не загубилася в історії нашого університету, нашої області.

Література:

1. Архів Житомирського державного університету ім. Івана Франка. - Ф. - Справа Громенка Івана Єлисеєвича. - 120 арк.
2. Відомі педагоги Житомирщини. Нариси про знаних діячів освітянської ниви. / (авт. колектив під редакцією проф. Лавриновича М. І.). - Житомир: «Полісся», 2003. - 700 с; Житомирський державний педагогічний університет імені Івана Франка: Історичний нарис. - К.: «Техніка», 2002. - 88 с; Ювілейна книга: ЖДУ ім. І. Франка - 85 років. Історичний нарис. - Житомир: Косенко, 2007. - 232 с; Лутай М. Є. Історія Житомирського державного університету ім. І. Франка в іменах (1919-2013 рр.). - Житомир: «Рута», 2013. - 278 с; Лутай М. Є. Історичний факультет: минуле і сьогодення. Короткий історичний нарис / Лутай М. Є. - Житомир: Видавництво Житомирського університету, 2007. - 50 с; Лутай М. Є. Гордість Житомирського державного університету- його випускники. -Житомир: «Рута», 2011. - 308 с
3. Кобзар Л. Погляд у минуле і не тільки. В 2 книгах. - Житомир: «Волинь», 2006. - кн. 1.-312 с; кн. 2. - 415 с; Киселев Г. Така ж жизнь. - Житомир: «Волинь», 2004. - 215 с; Пультер С Мої освітянські пошуки. Роздуми педагога і методиста. - Житомир: «Полісся», 2011. - 520 с; Монастирецький Л. С Наукові студії (1965-2011 рр.). - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. - 291 с; Монастирецький Л. С Бібліографічний покажчик наукових праць (1967-2011 рр.). -Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 256 с та ін.; П. Натикач. - Петляк Ф.А. - історик, організатор вищої школи, патріот рідної землі. - в кн. Матеріали VI Волинської Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції. - Житомир, 2013, С 281-285.
4. Натикач П. І Відомі педагоги Житомирщини. Нариси про знаних діячів освітянської ниви. / (авт. колектив під редакцією проф. Лавриновича М. І.). - Житомир: «Полісся», 2003. - 700 с